

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

**Akční plán implementace vybraných aktivit v rámci
projektu „Příprava a praktická implementace
multikulturní výchovy na Květnáku“
(1. 9. 2017 – 31. 7. 2019)**

V Praze dne 31. 7. 2019

Základní škola, Květnového vítězství 1554, Praha 4

kolektiv autorů

Obsah:

1	Úvodní slovo	3
2	Škola a třída jako účinný pomocník v začleňování žáků s OMJ v „novém a neznámém“	4
2.1	Třídnické hodiny - nástroj pro zapojení žáků s OMJ do třídního kolektivu	4
2.2	Žákovský parlament	5
2.3	Multikulturní dny / dílny	5
2.4	Projekty podporující multikulturní výchovu	6
2.5	Tandemová výuka	7
2.6	Blokové výuky	8
3	Zapojení žáků s OMJ do výuky	14
3.1	Asistent pedagoga pro žáka s OMJ	14
3.2	Pomoc spolužáků	14
3.3	Kariérové poradenství	15
3.4	Konkrétní podpůrná opatření pro žáky s OMJ	15
4	Spolupráce s externími organizacemi	16
5	DVPP pedagogických pracovníků	17
5.1	DVPP ve spolupráci s externí organizací	17
5.2	Supervize pedagogů a asistentů pedagoga	17
5.3	Balintovské skupiny	18
5.4	Sdílení zkušeností s jinými školami – stáže v zahraničí	18
6	Slovo závěrem	21

1 Úvodní slovo

Tento dokument vznikl v rámci projektu „*Příprava a praktická implementace multikulturní výchovy na Květnáku*“, a má za cíl popsat aktivity, které jsou v této době účinné pro začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem. Aktivity vycházejí ze zkušeností pedagogů naší školy a jsou ověřovány v každodenní praxi. Významnou zkušeností byla realizace projektu OPPA Podpora začlenění znevýhodněných žáků do vzdělávacího programu školy v letech 2013-2015, ve kterém byly začleněny aktivity s přímou podporou žáků s OMJ, především zaměřené na výuku českého jazyka pro žáky – cizince a odbourávání bariér mezi českými žáky a žáky s OMJ ve školním klubu

V současné době navštěvuje naší školu 52 dětí s OMJ, což je cca 6% všech žáků a předpokladem je, že toto číslo se nebude snižovat. Mezi těmito žáky existují veliké rozdíly v úrovni porozumění českému jazyku, velkou roli zde hraje délka pobytu v ČR a jejich rodinné prostředí.

Silnou stránku školy tvoří pedagogové, kteří jsou pravidelně vzděláváni v rozvoji odborných kompetencí pro výuku žáků s OMJ. Negativně pak působí nedostatek specializovaných pedagogických činností, které by se daly využít jako podpora žáků i pedagogů.

Hlavním cílem podpory je vytvořit prostředí, ve kterém se žáci s odlišným mateřským jazykem nejen naučí český jazyk, ale seznámí se i s hodnotami naší společnosti, s historií a tradicemi naší republiky a Evropské unie.

Aktivity jsou většinou propojené s potřebami všech dětí, nejsou tedy primárně zaměřené na žáky s OMJ, což zabraňuje vyčleňování a projevům netolerance a nastoluje přirozené prostředí, ve kterém se žáci odlišnosti vnímají jako nepodstatné.

2 Škola a třída jako účinný pomocník v začleňování žáků s OMJ v „novém a neznámém“

2.1 Třídnické hodiny - nástroj pro zapojení žáků s OMJ do třídního kolektivu

Třídnické hodiny rozvíjejí konkrétní dovednost žáků tak, aby kolektiv fungoval co možná nejlépe a aby se v něm cítili dobře všichni. Na základě osobností a sociální výchovy a na základě zážitkové pedagogiky se žáci učí, jak nejlépe přispět k pozitivnímu klimatu třídy i celé školy. Klima školy má samozřejmě i svůj kulturní rozměr – tradice, hodnoty, symboly. Proto jsou třídnické hodiny téměř nezastupitelným nástrojem pro zapojení žáků s OMJ do třídního kolektivu.

TH lze využít různými způsoby, například:

- na základě správně zvolených aktivit vysvětlit třídě obtížnost zařazení spolužáka, který má nejen odlišný mateřský jazyk, ale i jiné sociokulturní zázemí, a objasnit nutnost pomoci při jejich začlenění
- třídnickou hodinu věnovat zemi, ze které žák s OMJ pochází s tím, že se na její přípravě podílí
- díky aktivitám OSV podpořit na třídnické hodině celkovou kohezi kolektivu s vyzvižením pozitiv u každého žáka

Do TH lze pozvat i odborníky z externích organizací. Mimo organizace, které se na začleňování žáků s OMJ zaměřují, lze určitě využít i organizace, specializující se na posílení vztahů mezi dětmi a na budování bezpečného klimatu pro všechny. Důležitou součástí mohou být i neziskové organizace či nízkoprahové kluby. Právě ty nabízejí nejen volnočasové aktivity pro všechny, ale také možnost svěřit své problémy např. terénním pracovníkům.

Zdroj: více viz také na <http://www.odyssea.cz/metodiky-osv/lekce-osv>.

2.2 Žákovský parlament

Velmi důležitou součástí začlenění žáků s OMJ je vytvoření příjemného a bezpečného prostředí. Za tímto účelem se dá mnoha způsoby využít žákovský parlament. Pod jeho vedením se jednotlivé třídy ujmou aktivit, které pomohou žákům s OMJ při orientaci v každodenním životě školy a třídy.

Možné aktivity spolužáků:

- vytvoření přehledné orientační mapky školy
- označení důležitých míst ve škole v mateřských jazycích žáků s OMJ
- vytvoření piktogramů pro žáky s OMJ 1. stupně
- vytvoření a vyvěšení vlajek + zpracování stručných informací zemí, odkud žáci s OMJ pocházejí

2.3 Multikulturní dny / dílny

Výborným pomocníkem pro začleňování žáků s OMJ jsou rovněž multikulturní dny či dílny, ve kterých žáci s OMJ představují z mnoha pohledů země, ve kterých se narodili buď oni, nebo jejich rodiče. Tato aktivita je pro ně velmi cenná, protože mohou zprostředkovat ostatním nejdůležitější informace o své zemi, mohou se podílet na celém programu i korigovat výstupy svých spolužáků. Zároveň je podpořena skupinová práce, vzájemné sdílení a komunikace napříč celou třídou. Náplň těchto dní se odvíjí od národností, které jsou ve škole zastoupeny. Cílem je nejen obohatit třídu vědomostmi o historii, kultuře i geografii různých zemí, ale především zvýšit sebevědomí žáků s OMJ.

Příklad dobré praxe:

Africké dílny: s možností využít publikaci „Prolette se s námi do Afriky“, která vznikla pod záštitou Humanitas Afrika o.p.s. - Africké informační centrum a knihovna) jako součást multikulturního projektu „Okno do Afriky“. Jeho netradiční workshopy žáky interaktivní formou seznamovaly se životem v Africe, africkým tancem a

hudbou, africkou kuchyní a západoafrickým výtvarným uměním Adinkra. Publikace obsahuje aktuální témata týkající se rozvojových zemí Afriky a může být společně s pracovními listy výborným pomocníkem pro učitele.

Zdroj: více viz také na http://www.humanitasafrika.cz/docs/hry-a-namety-globalni-vychovu_prolette-se-s-nami-do-afriky.pdf

2.4 Projekty podporující multikulturní výchovu

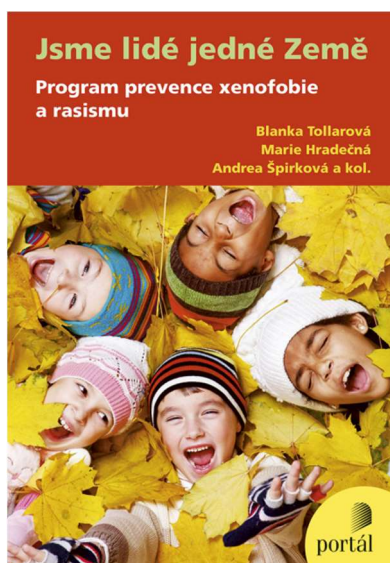
Významnou roli při začleňování žáků s OMJ hraje pojetí multikulturní výchovy ve škole. Velmi vhodná je účast na různých projektech jak externích organizací, tak projektů vytvořených školou. Slouží především k tomu, aby se žáci naučili vnímat kulturní rozdíly v konkrétních situacích.

Příklady projektů:

- **Jsme lidé jedné země:** kniha, obsahující program pro žáky 2. Stupně ZŠ, který upevňuje a posiluje kladné postoje žáků k multikulturní společnosti – žáci si uvědomí nebezpečí předsudků a vyjadřování obav, které vyplývají z migrace či z odlišnosti ve společnosti. Program přispívá i k eliminaci pocitů a projevů xenofobie a rasismu. Je rozčleněn do tří modulů: Média kolem nás a svět očima novinových titulků, Můj svět tady a tam a Země původu.
Mimo metodiku kniha obsahuje soubor aktivit a her a informace např. o lidských právech, migraci, uprchlictví, integraci, kultuře a tradicích vybraných zemí (Vietnam, Ukrajina, Afghánistán, Bělorusko, Čečensko, Demokratická republika Kongo)
Metodika obsahuje strategie a zásady, které pomohou učitelům začlenit do výuky prevenci rasismu a xenofobie, otázky multikulturního soužití a jejich začlenění do školního vzdělávacího programu, principy sebepoznávání, poznávání spolužáků včetně jejich odlišností a utváření postojů na základě prožitků.

Díky e-learningovým lekcím rozvíjí také dovednosti v ITC. Tvoří ho tři stěžejní součásti: e-learning pro pedagogy, kteří odbornost projektu garantují, e-learning pro žáky, podporující poznávání jiných kultur a jejich multikulturní vnímání a žákovské dílny, kterým budou předcházet různé interaktivní formy práce, propojené zážitkovou pedagogikou.

Zdroj: <http://elearning.lidejednezeme.cz/>

2.5 Tandemová výuka

Další možností je využití tandemové výuky. Dvojice učitelů zvolí téma (např. Principy demokracie v různých oblastech), společně se žáky vytvoří projekt a věnuje se mu například v hodinách občanské výchovy.

Příklad dobré praxe:

- **Komparace života v České republice a jakékoli jiné země** (propojení s výukou v zeměpisu, země spolužáka s OMJ, země, kterou některý ze žáků navštívil apod.), žáci v průběhu školního roku porovnávají ekonomickou situaci, politické uskupení, dopravu, bydlení, školství a zdravotnictví. Výsledné

prezentace, doprovázené fotografiemi, se vyvěsí na chodbách školy a slouží jako vodítko a informace ostatním třídám

- **Poznáváme své spolužáky.** V rámci třídnických hodin lze v projektu využít jeden z tematických okruhů osobnostní a sociální výchovy: poznávání lidí. Lze se opřít o publikaci externí organizace Projekt Odyssea autorky Soni Hermochové - Poznáváme své spolužáky. Toto téma se velmi dobře hodí jako podpora aktivního přístupu při poznávání všech dětí v kolektivu, tedy i žáků s OMJ. Všichni musí vynaložit snahu získat co nejvíce informací mezi sebou. Projekt ukazuje i skutečnost, že poznání druhého nelze brát za jednu dané a že nelze přehlížet možnost změny a vývoje osobnosti. Zároveň je skvělým vodítkem pro třídního učitele, kdo se kde ve třídním kolektivu nachází a díky těmto znalostem může navázat s vhodnými aktivitami v následných třídnických hodinách.

2.6 Blokové výuky

Další aktivitou podpory multikulturní výchovy a prevence rasismu a xenofobie může být bloková výuka, zaměřená na předsudky ve vnímání ostatních. Na základě zážitkové pedagogiky žáci přijímají kulturní a etnické odlišnosti a seznamují se s různými podobami rasismu a xenofobie. Blokovanou výuku je vhodné rozčlenit do čtyř až pěti hodin a pedagogové se v tandemové výuce mohou soustředit na skutečné potřeby školy, potažmo na skutečné potřeby žáků s OMJ.

Velmi vhodnou pomůckou při blokové výuce je Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům, který obsahuje značné množství aktivit pro závěrečnou fázi blokové výuky.

Příklad dobré praxe: Bloková výuka pro 9. třídy: Rasismus a xenofobie

- Odlišnost není chyba, ale vlastnost

Pracujeme s celou skupinou, nejlépe, sedí-li děti v kroužku, aby mohly reagovat na kohokoli a cokoli. Uprostřed kruhu je arch papíru, na který budeme zapisovat nejdůležitější momenty.

- Začneme dvěma na sebe navazujícími otázkami:

1) Čím je dáno, že se každý z nás od sebe něčím lišíme?

Na základě rozhovoru s dětmi i pomocí návodných otázek dojdeme k různým odpovědím, z nichž vybereme a zapíšeme nejdůležitější, jako jsou např.:

- Odlišnosti jsou dány vrozenými vlastnostmi, výchovou, vzděláním, společenskými normami, osobní zkušeností...
- Neexistují dva lidé, kteří by byli stejní.
- Odlišnosti mohou být přirozené = rozdíly tělesné, duševní, tz. dané přírodou, a sociální, dané sociálním prostředím, ve kterém se pohybujeme, tz. v jaké rodině se narodíme, jakého dosáhneme vzdělání, s jakými lidmi komunikujeme, jakého dosílíme postavení ve společnosti atd.

- **Každý z nás vytváří jedinečnou osobnost**

2) Měli bychom se naučit odlišnost přijímat?

Diskutujeme dětmi o jejich názorech a opět bychom měli dojít ke společným závěrům:

- Nutnost si uvědomit, že každý z nás má právo na různé politické, filozofické (nechápu-li děti význam, vysvětlíme) a ekonomické názory, na vyznávání různých náboženství a pro každého z nás jsou to velmi citlivá témata.
- Určitě musíme být tolerantní a uvědomit si, že respekt k druhým je jedním ze základních předpokladů, abychom mohli žít ve společnosti lidí.
- Ačkoli každý máme svou pravdu, nemůžeme nikoho druhého nutit, aby ji přijal (uvedeme si s dětmi několik klasických případů, se kterými se mohou setkat ve svém běžném životě nebo se s nimi setkali např. v dějepise – výběr kamaráda, pohled na učitele, politická debata v televizi, obracení lidí na katolickou víru atd.).
- **Změníme-li úhel pohledu, rozhovor s člověkem opačného mínění či přesvědčení nemusí skončit konfliktem, ale vzájemným obohacením.**

První hodinu zakončíme přečtením dvou krátkých ukázek z „pohádky“ a bez našeho slovního doprovodu necháme děti zhodnotit, čím se lišili a v čem děti zaznamenaly celkový posun:

První ukázka:

- Princ: „Hej, vstávej, Bystrozraký, najdi mi princeznu, kde je?“
- Bystrozraký: „Hohó, pane, daleko je, daleko! Tři sta mil odtud je černé moře a uprostřed toho moře na dně leží skořepina a v té skořepině zlatý prsten. A ten prsten je ona.“
- Široký: „No tak, kluci, zaběhněte tam jako včera do toho lesa a za chvíli ji tady máme zpátky.“

- Dlouhý: „Á, tučňák nám promluvil! A můžeš mi říct, jak se dostaneme na dno toho moře?“
- Široký: „Kdo je tu tučňák, žirafa? To mám nejradši, chytrolíny s hlavou v oblacích, co se nad všechny povyšují.“

Druhá ukázka:

- Princ: „Hej, vstávej, Bystrozraký, najdi mi princeznu, kde je?“
- Bystrozraký: „Hohó, pane, daleko je, daleko! Tři sta mil odtud je černé moře a uprostřed toho moře na dně leží skořepina a v té skořepině zlatý prsten. A ten prsten je ona.“
- Široký: „No tak, kluci, zaběhněte tam jako včera do toho lesa a za chvíli ji tady máme zpátky.“
- Dlouhý: „Tak jednoduché to nebude! Moře je hluboké a já na dno nedosáhnu, ani když se povytáhnou.“
- Široký: „Tak mě tedy vezměte sebou a já vám z toho moře alespoň polovinu vypiju.“

Děti by si měly uvědomit, že zatímco v 1. ukázce čas běží a černokněžník už slaví, protože pohádkoví hrdinové se chytli do pastí a místo skutečného problému řeší osobní rozdíly, 2. ukázka se vyhne sporu tím, že místo osoby (člověka), se pozornost zaměří k věci.

• Vymezujeme si základní pojmy

Hodinu zahájíme stručným zopakováním toho, k čemu jsme došli:

- Vzhledem k tomu, že jsme opravdu každý jiný, je boj proti odlišnosti zbytečný a často destruktivní.
- Tento svět je složen z protikladů, které se navzájem doplňují a vyvažují. Různorodost může být prospěšná. (Z přírodopisu můžeme uvést příklad ekosystémů: čím je v nich vyšší rozmanitost, tím jsou stabilnější.)

- I ve vztazích mezi lidmi může být odlišnost velmi přínosná. Čím víc si vážíme své vlastní jedinečnosti, tím víc můžeme respektovat jedinečnost druhých.
- V každém sporu se můžeme rozhodnout, jestli se zaměříme na jeho podstatu a budeme hledat řešení, nebo budeme raději hledat další záminky, proč s druhou stranou nemůžeme souhlasit.
- **Je nutné si uvědomit ale i skutečnost, že z hlediska lidskosti jsme ve své podstatě všichni stejní. Z tohoto pohledu jsou mezi námi pouze malé rozdíly - a největší rozdíl možná spočívá právě v tom, jakou důležitost těm malým rozdílům připisujeme.**

Po zopakování přistoupíme k další části. Rozdělíme děti do malých skupinek, a aniž bychom se k dalšímu tématu vyjadřovali, rozdáme jim kartičky se základními pojmy. Poté je necháme 5 – 10 minut přemýšlet o jejich významu a především o tom, jakým způsobem by spolužákům bez pomoci definice pojem objasnili. V průběhu přípravy mohou jednotlivé skupinky diskutovat i mezi sebou, např. Ten, kdo bude ostatním vysvětlovat pravicový extremismus, zvolí pro spolupráci ty, kteří vysvětlují xenofobii: (Kartičky je nutné si připravit před hodinou):

- **Xenofobie:** Xenofobii charakterizují projevy odporu, nepřátelství, ale i nedůvěra ke všemu cizímu a strach ze všeho cizího. Konkrétním projevem je nepřátelství k lidem jiné barvy pleti, jiné národnosti, jazyka, náboženského přesvědčení, kultury, projevující se navenek odporem a nepřátelstvím vůči imigrantům, ale i cizincům s trvalým pobytem, uprchlíkům. Někdy je tento pojem užíván jako obecný termín pro rasismus, antisemitismus a nacionalismus. Stejně jako rasismus je předsudkem, který vytváří negativní názor bez jakékoliv znalosti nebo smyslu.
- **Intolerance:** Intolerance - je nesnášenlivost, nedostatek úcty k jiným způsobům chování a jednání, nedostatek respektu k jinému přesvědčení či víře než je naše. Projevuje se zákazem odlišných způsobů chování či

- názorů než jsou naše vlastní. Může také znamenat, že se s některými lidmi nezachází odpovídajícím způsobem (např. kvůli sexuální orientaci).
- **Rasismus:** Rasismus je založen na ideologii vycházející z biologické teorie zdůrazňující význam rasových znaků a rozdílů mezi rasami. Podstatu člověka spatřuje především v těchto znacích. Vychází z přesvědčení o nadřazenosti "bílé rasy" (často užší skupiny jejích příslušníků) nad ostatními druhy "méněcenných ras", o její předurčenosti k nadvládě. **Antisemitismus** je specifickým projevem rasové nenávisti vůči Židům, k sionismu (judaismu).
 - **Pravicový extremismus:** Pod pojmem pravicový extremismus rozumíme aktivity opravdu extremistické. Především se jedná o činnost různých skinheadských nebo původně skinheadských uskupení. Jejich ideologie se omezuje prakticky pouze na formulování xenofobních programů ve všech svých mutacích (rasismu, antisemitismu apod.).
 - **Nacionalismus:** Nacionalismus coby moderní ideologie vznikl v 18. století a rozvinula se především ve století následujícím. Částečně navazuje na patriotismus, čili vlastenectví vztažené spíše k územnímu či politickému celku nežli k národu. Je založen na pojmu národ (lat. *natio*) a pracuje dále s pojmy jako například etnikum, etnická příslušnost či národní identita. S těmito pojmy však může být manipulováno a poté se z nacionalismu stává velmi problematický druh extremismu.

Po zbytek hodiny s dětmi vedeme diskusi o jednotlivých pojmech, o tom, zda se mohly a popřípadě kde s nimi setkat a nejdůležitější momenty opět zapisujeme.

Závěr blokové výuky tvoří různé herní aktivity (např. „Krok vpřed“ z již zmíněného manuálu) a především výstupy jednotlivých tříd.

Velmi dobré je porovnat např. v třídnických hodinách či v hodinách občanské výchovy výstupy tříd v ročníku a porovnat znalosti, ke kterým žáci došli.

3 Zapojení žáků s OMJ do výuky

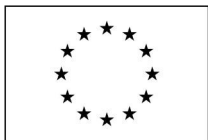
3.1 Asistent pedagoga pro žáka s OMJ

Asistenti pedagoga jsou velmi podstatnou a důležitou součástí školy. Jejich pomoc při zapojení dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy i při zapojení žáků s OMJ, velmi usnadňuje práci učitelů, proto je nutné, aby spolupráce mezi nimi měla jasně stanovená pravidla a aby se oba podíleli po vzájemné dohodě na výuce. Děti se SVP se tak mohou lépe zapojit do každé hodiny a také je možné lépe sledovat jejich pokroky a posun zhodnotit. Asistenti mohou pomoci i při začlenění těchto dětí do kolektivu třídy a být nápomocní, aby se ostatní spolužáci orientovali v jejich potřebách, v tom, co jim může vadit, co se jim nelíbí, nebo naopak jak jim můžou pomoci. Nezbytnou součástí jsou pravidelné supervize, jejichž cílem je zhodnocení dosavadní práce, rolí ve třídě, podpory při celkové organizaci výuky a v budování vztahů ve třídě.

Asistent pedagoga funguje nejen v hodinách výuky, ale i v mimoškolních aktivitách, jako jsou výlety, exkurze a školy v přírodě.

3.2 Pomoc spolužáků

Pro kvalitní a rychlé zapojení žáků s OMJ do výuky lze velmi dobře využít vrstevnické doučování. Mnozí žáci ohrožení školním neúspěchem vnímají intenzivněji doučování od svých spolužáků než od pedagogického pracovníka. Mimo to se mnohdy setkáváme s tím, že dva žáci se shodným OMJ mají rozdílnou úroveň znalosti českého jazyka. Proto lze velmi dobře využít pokročilejších vědomostí v češtině při vysvětlování probírané látky u spolužáka z mateřské země.

3.3 Kariérové poradenství

Jedním ze stěžejních úkolů školy v rámci pomoci žákům s OMJ je kariérové poradenství - pomoc při volbě povolání v 9. ročníku. Je nutné, aby jim i jejich rodičům byly poskytnuty informace o možnostech dalšího studia i průběhu přijímacího řízení a je nezbytné jim pomoci při celém postupu při přijímacích řízeních na střední školy. Výchovný poradkyně by společně s třídním učitelem a asistentem pedagoga měla iniciovat a absolvovat schůzku (v případě nutnosti i opakovanou) se žákem s OMJ a s jejich rodičem, správně vyhodnotit žákovy studijní možnosti a doporučit mu další studium.

3.4 Konkrétní podpůrná opatření pro žáky s OMJ

Začátkem pro vznik podpory je diagnostika dětí s OMJ a určení jejich jazykové úrovně. Na základě toho jsou rozděleni do skupin s odlišnou mírou podpory i odlišnými metodami práce.

Základní podporou pro žáky s nejmenší znalostí českého jazyka je intenzivní kurz českého jazyka, který probíhá v rámci dopolední výuky. Žáci se ho účastní většinou individuálně nebo v maximálně tříčlenných skupinách a jeho trvání je přizpůsobeno pokroku, který žák dosahuje. Důležitá je také podpora žáků s OMJ přímo v hodinách prostřednictvím asistentů pro cizince, která umožní těmto žákům porozumět průběhu výuky. Významný je i kontakt s rodinami žáků – cizinců, abychom dosáhli podpory žáků s OMJ i ze strany rodičů.

4 Spolupráce s externími organizacemi

Tato spolupráce je nedílnou součástí práce se žáky s OMJ. Externí organizace jsou pedagogickým pracovníkům nápomocny metodickou podporou a poradenstvím. A to nejen při přijímání žáků s OMJ do školy či při jejich začleňování do třídního kolektivu, ale především nabízejí širokou škálu metodických a výukových materiálů a usnadňují komunikaci se zákonným zástupcem.

- <https://www.meta-ops.cz/> (Inkluzivní škola)
- <https://cizinci.nidv.cz/>
- www.inbaze.cz/
- <https://icpraha.com/>

Mimo tyto možnosti lze využít i organizací, které se primárně žáky s OMJ nezabývají, přesto je jejich pomoc důležitá. Součástí preventivních aktivit Proximy Sociale je například projekt Streetwork na základní škole. Jedná se o spolupráci s mladými terénními pracovníky nízkoprahového klubu Jižní pól, která je dostupná pro žáky 6. – 9. ročníku. Tato činnost napomáhá i žákům s OMJ, kteří jsou málokdy schopní při příchodu do nové školy navázat otevřenou komunikaci s třídním učitelem či svými spolužáky. Děti od terénních pracovníků získávají podporu při řešení složitých životních situací mimo budovu školy a jsou jim nabízeny i různé možnosti, jak využít volný čas. Zároveň principy nízkoprahovosti zaručují dětem anonymitu, bezplatnost a především se mohou samy rozhodnout, zda obdobné pomoci využijí.

5 DVPP pedagogických pracovníků

5.1 DVPP ve spolupráci s externí organizací

Pro pedagogy a jejich asistenty je při práci se žáky s OMJ další vzdělávání nezbytné. Mimo možnost seznámit se s různými formami podpory těchto žáků, je nutné znát alespoň základní legislativu a především nástroje podporující žáky s OMJ při výuce, postupy práce, hodnocení. Velmi cenná je znalost dostupných výukových materiálů a určitě i sdílení a výměna zkušeností. Vítaným pomocníkem jsou i příklady dobré praxe. Každý z pedagogů by měl mít rovněž povědomí o externích organizacích, které zprostředkovávají nejen potřebné informace, ale i pomoc. Právě externí organizace lze využít ve smyslu poznání či ve smyslu koheze. Externisté dokážou pedagogovi zprostředkovat způsob života i myšlení cizinců z konkrétních zemí, ale také se mohou doporučit aktivity na vytváření dobrých sociálních vazeb v celé třídě.

Příklady možných seminářů:

Didaktické postupy při výuce psaní a gramatiky. Návěst mluvení, poslechu a čtení.
Plánování, realizace a reflexe výuky - Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka

Jak podpořit žáky s odlišným mateřským jazykem - Meta o.p.s.

Výuka češtiny jako druhého jazyka - Meta o.p.s.

Čeština jako druhý jazyk a zapojení žáků s odlišným mateřským jazykem do výuky českého jazyka pro ZŠ a SŠ - Meta o.p.s.

5.2 Supervize pedagogů a asistentů pedagoga

Evaluace práce a sdílení zkušeností představuje pro každého pedagogického pracovníka důležitou pomoc pro jeho další rozvoj. Obdobně si potřebují předávat zkušenosti také asistenti pedagoga. Je nezbytné, aby supervizní skupinu vedl

zkušený pedagog, nejlépe člen poradenského týmu, který komplexně rozumí nejen potřebám dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také potřebám asistentů. Jasným cílem je, aby ve škole probíhaly supervize pod vedením například výchovné poradkyně alespoň 1x měsíčně a aby se věnovaly na základě pravidelných hodnocení co nejefektivnějšímu nastavení spolupráce konkrétních lidí v jednotlivých třídách. Věnují se postupně všem žákům se SVP, tedy i žákům s OMJ.

Supervizní skupiny by měly sloužit také jako pomoc při řešení problémů, se kterými se mohou asistenti v průběhu své práce setkat nejen s dětmi, ale i s učiteli. A v neposlední řadě také k nabídkám možného dalšího vzdělávání.

5.3 Balintovské skupiny

Balintovské skupiny jsou velmi účinným způsobem při prospěšné pomoci pedagogickým pracovníkům. Umožňují jejich vzájemnou podporu a pomoc, mohou v ní sdílet zkušenosti a nalézt východiska k řešení vlastních problémů, aniž by měli pocit, že selhali. Učitel se, stejně jako kdokoli jiný, může dostat do bezvýchodné situace a nedokáže v sobě potlačit pocit zklamání a bezmoci. Proto jsou setkání skupiny se společným zájmem či problémem tím nejlepším možným řešením dané situace. Mnohdy stačí problém jenom pojmenovat či na něj empaticky zareagovat, aby se jeho dopad na konkrétního učitele zmírnil. Lze je velmi vhodně využít i při pomoci správného zapojení žáka s OMJ do školy, třídy, do výuky. Vyskytne-li se jakýkoli problém, který se učitel nebojí pojmenovat, jeho spolupracovníci ho mohou snadno na základě principů balintovské skupiny dovést k řešení.

5.4 Sdílení zkušeností s jinými školami – stáže v zahraničí

Zkušenosti ze stáže z finských škol:

Ve finských školách začleňují žáky s OMJ do třídních kolektivů přirozeně, nevedou jejich evidenci. Je jim poskytována podpora přímo v hodině učitelem nebo

asistentem, který dovysvětluje učivo, pomáhá v orientaci v textu v učebnici. Sledované děti na 2. stupni měly dobrou znalost finštiny, orientovaly se v učivu. Byly velmi dobře inkludovány. Hlavní přínos byl patrný z přístupu ke každému dítěti ve škole podle jeho schopností a potřeb.

Ve třídě jsou žáci obklopeni pomůckami, které neustále dávají žákův návod, jak pracovat. Obrázky jsou doplňovány slovy (často slabikovanými). Různé činnosti jsou rozfázovány do piktogramů a velmi názorně prezentovány. To pomáhá žákům k rychlému pochopení názvů věcí a ke správnému pojmenování činností a dějů. Každé ráno jsou ranní rozhovory s dětmi o činnostech, které budou tento den dělat, i znakovány (nejen názorně popisovány ve finštině). Žáci si tedy osvojují i znakový jazyk pro případ, pokud by se setkali s neslyšícími osobami. Znakový jazyk je přirozenou součástí vzdělávání žáků. Práce učitelky finštiny je dostatečná, pracuje obdobně jako u nás ve škole – individuálně i skupinově, v interakci s intaktní skupinou.

Přínosem jsou popisy věcí a činností všude kolem žáků. Názornost vede k rychlejšímu pochopení finského jazyka.

O přestávkách se děti inkludují mezi běžné žáky, nevytvářejí oddělené skupiny.

Spolupráce s rodiči je výborná, učitelce finštiny pomáhá znalost ruského jazyka. Pokud učitel neovládá jazyk rodičů dětí s OMJ, stávají se velmi často tlumočníky děti samy. Toto je rozdíl oproti práci u nás. K jednání s rodiči více zveme tlumočníky, hlavně jde-li o závažné záležitosti ohledně jejich vývoje ve škole.

Zkušenosti ze stáže ze Švédska:

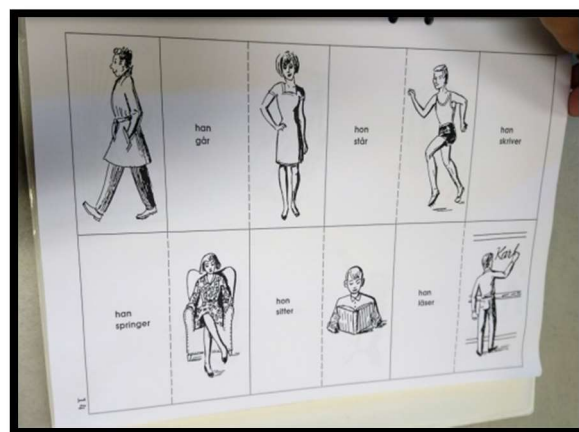
Žáci s OMJ jsou od 1. do 3. ročníku zařazeni přímo do tříd, od 4. ročníku existuje speciální přijímací třída, ve které se žáci věnují dva měsíce intenzivně švédštině.

Důležitým mottem švédské školy je: „Mateřština je základ, pouze na ní lze stavět cizí jazyk“, proto má žák s OMJ právo na výuku své mateřštiny, kterou škola musí zajistit. Další postupy práce jsou stanoveny na základě míry znalosti švédštiny. Žákům pomáhá speciální učitel, o kterého se dělí okres, pomáhá s jazykem i se znalostmi v předmětech, a to tak dlouho, jak dlouho žák s OMJ potřebuje.

Švédští pedagogové využívají obrázků a digitálních technologií (překladové slovníky), doplňování do komiksů, Pallins desky, úkoly podle předloh a především práce „v kruhu“:

stavět na znalostech v předmětech - studovat texty po částech - psát texty dohromady s ostatními - poté pracovat samostatně.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

6 Slovo závěrem

Velmi důležité z hlediska udržitelnosti podpory žáků s OMJ je, že na realizaci aktivit se podílí většina pedagogů (učitelů, vychovatelů i asistentů pedagoga), kteří spolupracují jak s projektovým týmem, tak s externími organizacemi zaměřenými na začleňování a podporu cizinců.